

самоосвіти, в тому числі – в області інформаційних технологій. Тому актуальними для сучасної освіти слугують завдання формування і розвитку інформаційної культури та інформаційної компетентності.

Література

1. Дзьобань О. П. Філософія інформаційних комунікацій: монографія. Харків: Майдан, 2012. 224 с.
2. Иванов Д. Общество как виртуальная реальность / Информационное общество: СПб.-М., 2004. С. 355–427
3. Прудникова О.. Інформаційна культура інформаційного суспільства: філософський вимір. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. № 4 (31). 2016. С. 44–53. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/viewFile/101656/97213>
4. Уразова А. В. Роль образования в формировании информационной культуры личности. *Молодой ученый*. 2010. № 5. Т. 1. С. 261–263. URL: <https://moluch.ru/archive/16/1583/>.
5. Царева М. И. Информационная культура и информационная компетентность с позиций философии и социологии. *Аспекты и тенденции педагогической науки*. СПб.: Свое издательство, 2017. С. 91–94. URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/216/12726/>

УДК 81'373.2

СИМВОЛІЗАЦІЯ ІМЕНІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Е. О. Кравченко

Завершений твір надає докази щодо еволюційного розвитку поетонімів аж до перетворення в інтралінгвальний (узуальний або індивідуально-авторський) / інтерлінгвальний символ, підтверджуючи ідею узгодженості сторін *символізоване* і *символізувальне*. Багатовимірність символу виражена, полімотивована і забезпечена найближчим контекстом твору – глобальним культурним текстом. Ім'я, що “пережило” втілення в індивідуально-авторський символ, по-перше, забезпечує зв'язність елементів поетонімосфери, по-друге, посилює образо- й текстотвірні потенції.

Природа і сутність імені, яке більше себе самого, – предмет спеціальних досліджень, якщо мова йде про імена з високою репутацією. Такі власні імена (ВІ) можуть “оволодіти” текстом, стати міфом – “розгорнутим магічним ім'ям” (О. Ф. Лосєв) в образному світі твору та інтерлінгвальним символом. Сміслова енергія поетонімів-символів накопичується в інших текстах, тому важливо виявити чинники розвитку імені в автохтонному тексті, що впливають на символізацію.

Особливий шлях до символізації підготовлено головному (і єдиному) героєві новели Х. Л. Борхеса «Everything and Nothing». Перетворення в символ започатковано іменуванням *Nadie: Nadie hubo en él* (*Сам по собі він був ніхто*), експліцитно пов'язаним із англomовними заголовними компонентами *everything* ‘ніхто’ і *nothing* ‘ніщо’. Насправді заголовок і перше речення є ключем до розгадування особи, не названої аж до фіналу. «Everything and Nothing» – цитата з листа Дж. Кітса до Р. Вудхауса (1818), співвіднесена з характеристикою поета-творця. Досвічений читач може впізнати у заголовку відлуння репліки з листа Б. Шоу до Ф. Харріса, процитованої в есе Х. Л. Борхеса: “Я ношу в собі все і всіх, але сам я ніщо й ніхто”. Крім того, фраза *Nadie hubo en él* є цитатою з нарису про В. Шекспіра В. Хезлітта, неодноразово згадуваною Х. Л. Борхесом. Усі позатекстові підказки до розшифрування осмислюються лише в самому тексті, коли ім'я *Shakespeare* набуває вираження, а заголовна перифраза входить до парадигми антропоетоніма.

Шлях до означування іменем і символізації починається з безіменності (*Nadie, él*), яку частково анулює перший елемент поетонімосфери. Ідея поетонімосфери полягає в поступовому “відкритті” стрижневого ВІ за допомогою онімів-міток, пов’язаних із життям і творчістю *Shakespeare*. Усі художні об’єкти згруповано за ознаками: 1) реальне – вигадане, 2) дошекспірівська літературна спадщина (*Shakespeare* як актор) – творчість Шекспіра (*Shakespeare* як Творець). Перша мікросистема маркована ім’ям дружини В. Шекспіра *Anne Hathaway*, що встановлює кореляцію *Nadie, él = Shakespeare*, зрозумілу читачеві, знайомому (хоча б поверхнево) з біографією драматурга, і назвою місця, *Londres*, де В. Шекспір здобув всесвітню славу.

Поетонімосфера і текст розвиваються з мікротеми ‘удавання з себе когось із метою не бути Ніким’: *Instintivamente, ya se habia adiestrado en el hábito de similar que era alguien, para que no se descubriera su condición de nadie*. Друга мікросистема містить ВІ на позначення персонажів попередників В. Шекспіра: англійських драматургів Т. Нортон і Т. Секвіла (трагедія «Горбодук») і К. Марло (трагедія «Тамерлан»). Під личиною *Ferrex* і *Tamerlán* безіменний Шекспір-актор перестає бути Ніким, однак із закінченням вистави *Dejaba de ser Ferrex o Tamerlán y volvía a ser nadie*.

Введення елементів, уналежнених до третьої мікросистеми, висвітлює наскрізну ідею шекспірівського тексту: *All the world’s a stage, / And all the men and women merely players* (В. Шекспір. *As You Like It*), проінтерпретовану Х.Л. Борхесом як існування “на тонкій межі яви і сну, життя і смерті”, точніше, з усвідомленням глибинної тотожності життя, сну й вистави: *La identidad fundamental del existir, soñar y representar*. Під тимчасовою безіменністю приховано безліч лічин Шекспіра-Творця: <...> *el alma que lo habitaba era César, que desoye la admonición del augur, y Julieta, que aborrece a la alondra, y Macbeth, que conversa en el páramo con las brujas que también son las parcas*, здатного перевтілюватися, подібно *Proteo*, в багатьох людей (тобто у власні творіння): *Nadie fue tantos hombres como aquel hombre, que a semejanza del egipcio Proteo pudo agotar todas las apariencias del ser*. Імена головних героїв шекспірівських трагедій: *César* («Julius Caesar»), *Julieta* («Romeo and Julieta»), *Macbeth* («Macbeth») стають безперечними “ознаками” всесвітньо відомого імені Нікого, яке ще й досі не “матеріалізовано” в тексті.

Наступна мікротема засвідчує специфіку поезики В. Шекспіра, який не лише заховував у п’єсах своє ім’я, але й натякав на власну присутність у репліках персонажів: *Ricardo afirma que en su sola persona, hace el papel ene muchos, y Yago dice con curiosas palabras no soy lo que soy*. Так з’являються нові “маски” Творця (і компоненти третьої мікросистеми): *Ricard* («Richard II») і *Yago* («Othello»).

Тепер поетонімосфера тексту “відбулася”, але немає “цілого”, до якого зводяться “частини”:

1	2	3
<i>Anne Hathaway</i>	<i>Ferrex</i>	<i>César</i>
<i>Londres</i>	<i>Tamerlán</i>	<i>Macbeth</i>
<i>Julieta</i>		<i>Ricardo</i>
		<i>Yago</i>

Герою Х.Л. Борхеса доведеться зіграти останню роль, коли з життя-театру-сновидства він вирішить повернутися до театру життя, де знов треба стати кимось, щоб не бути Ніким: *Tenia que ser alguien; fue un empresario retirado que ha hecho fortuna y a quién le interesan los préstamos, los litigios y la pequeña usura*.

Зміст заголовка розкриває кінцівка новели, де герой звертається до Діос: *Yo, que tantos hombres he sido en vano, quiero ser uno y yo*. Через відповідь Бога-Творця нарешті вимовлене ім’я усвідомлюється як символ, а сутність заголовка зливається з сутністю поетоніма *Shakespeare*: *La voz de Dios le contestó desde un torbellino: Yo tampoco soy; yo soñé el mundo como tú soñaste tu obra, mi Shakespeare, y entre las formas de mi sueño estabas tú, que como yo eres muchos y nadie*. По-перше, контекст аргументує символізацію в межах

твору (перевтілення в індивідуально-авторський символ), по-друге, виводить ім'я в культурний простір зі значенням, що поглиблює значущість ВІ *Шекспір* як інтерлінгвального символу світової загальнокультурної спадщини завдяки архісемі 'уподібнення Творця тексту до Бога-Творця'. *Dios* і *Shakespeare* зрівнено тотожною предикацію *muchos y nadie*, тобто *Everything and Nothing*. Отже, ідейний зміст новели Х. Л. Борхеса полягає в доведенні божественності Творця Тексту – сновидського світу, увічного іменами.

Експлікація взаємовідношень певного імені з *компонентами поетонімосфери* – *поетонімосферою* у цілому – *текстом* роз'яснює можливості й умови перетворення в символ. Першопочатком процесу може стати безіменність (*Nadie*), отже, шляхи і стадії символізації (символоутворення) будуть різними для кожного окремого поетоніма. Подвійне буття імені як 1) індивідуально-авторського інтралінгвального, 2) інтерлінгвального символу забезпечено найвищою культурною репутацією та символічним статусом протоімені означуваного художнього об'єкта (пор. *Nadie* = *Shakespeare*). За таких умов оказіональний символ ("представник" авторської картини світу) осмислюється як еволюційна стадія інтерлінгвального символу – елемента культурного простору людства.

УДК 81'373.2

ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ БАШКИРІЇ

Т. А. Пулиняк

В умовах всесвітньої глобалізації проблема дослідження збереження національної самосвідомості та культурно-мовної ідентичності українців в середині чужомовного середовища є актуальною. Етнічна самосвідомість в значній мірі зумовлюється мовною та етнокультурною сферами.

В українців Башкортостану (Російська федерація) зберігається високий рівень національної самосвідомості через досить тривале збереження мови й національних традицій в чужому етнічному середовищі. На думку відомого українознавця Башкирії В.Я. Бабенка, була закладена серйозна наукова діяльність в руслі історико-етнографічних досліджень, фольклористики, а також теоретичного осмислення феномену «українства», реалізації освітньої політики і педагогічних методик в галузі українознавства. На прикладі українців Башкортостану є можливість усебічно вивчати етнографічні, лінгвістичні особливості, зміни в демографічній структурі, матеріальній і духовній культурі українців, що перебувають упродовж тривалого часу в поліетнічному оточенні.

Дослідження етнокультурних особливостей українців Башкирії з кінця XIX ст. відбувалося в таких напрямках: 1) вивчення історії переселення етнічних українців в Приуралля на різних історичних етапах; 2) збирання та аналіз українського фольклору в українських селах Башкирії; 3) дослідження духовної культури башкирських українців: обрядів, сімейних стосунків, виховання тощо; 4) дослідження матеріальної культури: побут, житло, їжа тощо; 5) вивчення загальних етносоціальних та етнокультурних процесів в українському середовищі Башкирії; 6) описи українського мовлення як «острівної» говірки, що перебуває в башкирському та російському оточенні; 7) соціолінгвістичні проблеми українців Башкирії: білінгвізм, інтерференція, асимілятивні процеси.

Мовна та культурна ідентичність українського населення Республіки Башкортостан визначалися низкою факторів: причини переселення, поточна соціально-політична